

Protocol Sociale Veiligheid en Pesten

Kwaliteitskaart

Verantwoordelijke:

Opgesteld door Directie en IB.
Uitvoering en bijstellen:
Respect-coördinator (MR) en
gedragsspecialist

Datum opstellen: 18 april 2024

Datum laatste evaluatie: september 2025

Waarom vinden wij dit protocol belangrijk?

‘De vrijheid van de een eindigt waar de vrijheid van de ander begint’ Maria Montessori

Onze school is een leefgemeenschap van kinderen, leerkrachten en ouders. Vanuit de kernwaarden van de Kosmische opvoeding zijn wij gezamenlijk verantwoordelijk voor alle taken die deze leefgemeenschap met zich meebrengt. Kosmische opvoeding is gericht op de ontwikkeling van het kind als geheel. Gelijkwaardigheid, wederzijds respect en de gezamenlijke zorg voor de omgeving zijn daarin belangrijke pijlers.

Onze school zien wij als omgeving waarin de leerlingen zich ontwikkelen tot wereldburgers, met een eigen mening en eigen normen en waarden met daarbij behorende grenzen. Bij bewustwording van grenzen hoort dat deze af en toe overschreden zullen worden. Dit is een leerproces voor alle kinderen. Plagen hoort daarbij, pesten niet!

In dit protocol geven wij aan op welke wijze wij binnen onze school invulling geven aan de ontwikkeling van de sociaalemotionele vaardigheden van de leerlingen, hoe wij deze volgen en welke stappen wij nemen bij overschrijding van onze gezamenlijke normen en waarden.

Verantwoordelijk voor het uitvoeren van dit beleid is de directie in de rol van Respect-coördinator. Zij zorgt voor de structurele aanpak van het pestbeleid, met de volgende taken:

- Het coördineren, up-to-date houden en uitvoeren van dit protocol.
- Het binnen en buiten school uitdragen van het beleid.
- Het aanstellen van een vertrouwenspersoon en de afstemming daarmee.
- Het volgen van de veiligheid en het welzijn binnen de school en de groepen, zodat er altijd een actueel en representatief beeld is van de situatie op school.

Dit plan is een onderdeel van het Veiligheidsplan, met daarin het beleid rondom het omgaan met ongewenste intimiteiten.

Pesten en plagen

Helaas komt pesten op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en serieus willen aanpakken. Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Plagen is vriendschappelijk bedoeld, er wordt de ander geen schade berokkend. Op school en thuis leren kinderen het onderscheid tussen pesten en plagen.

Plagen is onschuldig bedoeld en overkomt iedereen wel eens. Een kind moet daarmee om leren gaan. Het is aan de school een veilige omgeving te creëren om hiermee te experimenteren. Het is aan de ouders én de school om het verschil tussen plagen en pesten bespreekbaar te maken en de grens tussen beiden te bewaken.

Wij hebben niet alleen aandacht voor het pesten op school, maar ook voor het pesten buiten school waarbij klasgenoten betrokken zijn.

Pesten bestaat uit de volgende kenmerken:

- Het gebeurt opzettelijk.
- Het is bedoeld om fysiek, materieel of mentaal schade toe te brengen.
- Het gebeurt systematisch.
- Het houdt niet vanzelf op.
- Er is sprake van ongelijke machtsverhoudingen.
- Het gebeurt veelal in groepsverband.
- Er is sprake van slachtoffers, daders en meelopers.
- Als het ervaren wordt als pesten, terwijl het als plagen bedoeld is.

Signalen van pesten kunnen o.a. zijn:

- Alle gedrag dat inbreuk doet op het gevoel van veiligheid van de ander.
- Grappige opmerkingen maken over een klasgenoot die door de ander niet als grappig worden ervaren (bv over uiterlijk, kleding, gedrag of religie).
- Het doorgeven van briefjes.
- Leerling buitensluiten of negeren.
- Leerling niet met eigen naam aanspreken, schelden.
- Slaan, schoppen, en vastpakken.
- Belemmerd worden in de vrijheid van bewegen.
- Buiten school opwachten.
- Bezittingen afpakken of wegmaken.
- Online vervelende berichtjes plaatsen.
- Iemand uitschelden of belachelijk maken per e-mail of appje.
- Ongevraagd foto's of filmpjes van iemand anders op internet zetten.
- Met een mobiele telefoon of camera ongewenste opnames van iemand maken en deze aan anderen tonen.

Rollen binnen het pesten:

- Gepeste: de leerling die het gevoel heeft dat de ander zijn grenzen niet respecteert en daaroverheen is gegaan.
- Pester: de leerling die het gevoel bij de gepeste leerling heeft veroorzaakt door zijn gedrag of uitingen.
- Meeloper: de leerling die de pester steunt en een actieve bijdrage levert aan de activiteiten van de pester.
- Omstander: de leerling die wél ervaart dat wat er gebeurt niet in orde is, maar niet opkomt voor de regels binnen de groep.

Dagelijkse aanpak voor een positief klimaat

Binnen onze school is op verschillende manieren aandacht voor hoe we met elkaar omgaan.

Ons doel is niet alleen het creëren van een prettige sfeer, maar ook het voorkomen van pesten. Dit doen we door actief te sturen op positieve groepsnormen, waarbij we elkaar steunen en opkomen voor elkaar. Zo zorgen we er samen voor dat de Alphense Montessorischool een veilige en fijne leef- en leeromgeving is voor iedereen.

De middelen die we hiervoor gebruiken zijn:

- ***De Kosmische opvoeding vanuit de Montessorivisie:***

Wij dragen met elkaar zorg voor de omgeving én voor het welbevinden van eenieder die daar onderdeel van uitmaakt. Daar zijn wij ons ieder moment dat wij op school zijn van bewust. Waar wij ook zijn: in de groep, in de gang, buiten én voor- en na schooltijd. Door de heterogene groepen leren de kinderen van jongs af aan om te gaan met onderlinge verschillen. Er worden wellevendheidslesjes gegeven waarin middels voordoen/nadoen goed gedrag wordt ingeslepen. Er is veel aandacht voor de rol die eenieder heeft volgens het principe van vrijheid in gebondenheid: om eigen keuzes te maken dien je je te houden aan geschreven, maar met name de ongeschreven regels. Te confirmeren aan de normen en waarden van de groep en de school.

- ***Grip op de groep:***

Ieder schooljaar starten wij de eerste acht weken met dit traject waarin de groepsvorming plaatsvindt. Er wordt veel aandacht besteed aan het kennismaken met alle leerlingen binnen de groep en groepsvorming. De leerkracht stuurt daarin op positieve groepsnormen door samenwerking met zoveel mogelijk groepsleden te bevorderen. Er vinden veel groeps gesprekken plaats over hoe de leerlingen willen dat er met elkaar om wordt gegaan. Dit resulteert uiteindelijk in een aantal groepsafspraken waar de leerlingen zich aan houden. Deze regels worden gedurende het jaar regelmatig besproken.

- ***Breinhelden:***

Dit programma is gericht op de executieve functietraining. De opdrachten bij de Buigkracht, Spiegelkracht, Stopkracht en Gevoelskracht zijn met name gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en het voorkomen van pestgedrag. Dit geeft ons een gezamenlijke taal om inzicht in eigen gedrag bespreekbaar te maken.

- ***Doos vol gevoelens:***

In de onderbouw bespreken wij de emoties Boos, Blij, Bang en Verdrietig met de leerlingen aan de hand van voorbeeldsituaties. Veel aandacht wordt besteed aan (het aflezen van) de eigen gevoelens én de gevoelens van de ander.

- ***Week van de mediawijsheid:***

Jaarlijks in november nemen wij in de bovenbouwgroepen deel aan deze week. Diverse opdrachten worden er uitgevoerd met als doel meer inzicht te geven in wat online gewenst en ongewenst is.

- ***Regels en afspraken:***

Deze zijn met de leerlingen samen vastgesteld tijdens de eerste 8 weken van het schooljaar en hangen in iedere groep.

- ***Plein- en overblijfsregels:***

Per bouw zijn deze opgesteld. Zij worden jaarlijks geëvalueerd en worden regelmatig besproken in de groepen. De overblijfsregels zijn op de hoogte van deze regels. De overblijfscoördinator zorgt dat de regels bij de overblijfsregels bekend zijn.

- ***Groepssamenstelling:***

Bij de bouwovergang wordt er gekeken naar de nieuwe groepssamenstellingen. Dit gebeurt tweemaal per schoolloopbaan (bij de overgang van groep 2 naar 3 en bij de overgang van groep 5 naar 6). Leerlingen werken in tafelgroepjes. Deze worden regelmatig (meestal rondom de schoolvakanties) gewisseld.

- ***Sociogram opstellen:***

Om zicht te krijgen op de sociale positie van leerlingen in de groep, stellen we in de midden- en bovenbouw 2 maal per jaar een sociogram op. Dit geeft de leerkrachten inzichten voor het begeleiden van de sociale ontwikkelingen in de groep en ondersteunt het signaleren van specifieke hulpbehoeften.

- ***Monitoren van de sociale veiligheid:***

Middels het leerlingvolgsysteem KIJK in de onderbouw en Leerling in Beeld in de midden- en bovenbouw wordt 2 maal per schooljaar het welbevinden en de sociale veiligheid gemonitord. De uitkomsten helpen de leerkrachten signalen tijdig op te merken, gericht te handelen waar nodig, en de sociale veiligheid op school voortdurend te verbeteren. Bij opvallende signalen nemen we altijd contact op met ouders/verzorgers en stemmen we gezamenlijk passende vervolgstappen af.

- **Gesprekken met ouders:**
Bij aanvang van het schooljaar vinden er startgesprekken plaats waarin ouders en leerkracht met elkaar bespreken wat de leerling nodig heeft om tot bloei te komen en waar het eventueel meer ondersteuning nodig heeft. De reguliere vervolgesprekken vinden plaats in februari/maart en in juni van het schooljaar.
- **Supportgroepen:**
Een supportgroep is een tijdelijke groep van leerlingen die wordt samengesteld om een klas- of bouwgenoot te ondersteunen bij het herstellen van zijn of haar plek in de groep. Deze aanpak is bedoeld voor situaties waarin een leerling zich buitengesloten voelt, negatief opvalt in het gedrag of moeite heeft om aansluiting te vinden. Het doel is herstel van het sociale netwerk en het versterken van positief gedrag, niet het straffen van anderen.
- **Versterken van Orka vaardigheden:**
Een belangrijk onderdeel van het omgaan met ongewenst gedrag zijn het inzetten van keuzes. Deze geven leerlingen concrete handvatten om op een positieve en krachtige manier om te gaan met lastige of grensoverschrijdende situaties. De keuzes bieden alternatieven voor zowel de leerling die iets vervelends meemaakt, als voor de omstanders. Ze stimuleren eigenaarschap en actief gedrag. De 9 keuzes zijn:
 1. Negeer het
 2. Loop weg
 3. Zeg stop
 4. Gebruik humor
 5. Praat erover
 6. Zoek een oplossing
 7. Laat zien wat je voelt
 8. Vraag hulp
 9. Help een ander
- **Situationeel inzetten van bovenstaande:**
Zodra de leerkracht signaleert dat er sprake is van onduidelijkheden omtrent de met elkaar afgesproken regels binnen de groep volgt er een groepsgebesprek rondom deze regels. Indien noodzakelijk wordt er individueel of in kleine groep gesproken over verantwoordelijkheden.

Signalering van (mogelijk pest-)gedrag:

- **Observaties door de leerkracht:**
De leerkracht observeert gedurende de dag de groep en is alert op mogelijk pestgedrag. Zodra pestgedrag gesignaleerd wordt zal deze actie ondernemen.
- **KIJK:**
In de onderbouw wordt gebruikgemaakt van dit observatiesysteem. De onderdelen omgaan met zichzelf (zelfbeeld), relatie met andere kinderen en volwassenen kunnen daarbij een indicatie zijn voor mogelijk pestgedrag.
- **Monitor SEO in LIB:**
Voor de groepen 3 t/m 8 vult de leerkracht tweemaal per jaar dit observatiesysteem in. Daarnaast vullen ook leerlingen deze vragenlijsten in. Deze zijn gericht op sociaal-emotionele competenties: besef van jezelf en de ander, relaties hanteren, morele competenties.
- **Gesprekken met ouders.**
- **Meldingen door derden.** In een persoonlijk gesprek kunnen kinderen, ouders en/of andere betrokkenen te allen tijde pestgedrag melden aan teamleden.

Acties voortkomend uit deze observaties en vragenlijsten worden uitgevoerd en geëvalueerd binnen onze cyclus van handelingsgericht werken.

Als het toch misgaat

'Ik ga met ieder ander om zoals ik wil dat een ander met mij omgaat'

Om elkaars grenzen te bewaren hanteren wij de STOP-regel: zeg je STOP, dan moet de ander direct stoppen. Indien dit niet gebeurt dan houden wij ons aan de volgende stappen:

1. De benadeelde maakt een slimme keuze. (9 keuzes, Orka vaardigheden).
2. Wanneer een leerling (de benadeelde) een slimme heeft toegepast, bijvoorbeeld door "STOP" te zeggen of weg te lopen maar het grensoverschrijdende gedrag desondanks is doorgegaan, meldt de leerling dit bij de leerkracht. Bij deze melding geeft de leerling aan:
 - Wie het gedrag heeft vertoond
 - Wat er precies is gebeurd (de aard van het grensoverschrijdende gedrag)
 - Welke slimme keuze(s) hij of zij heeft gemaakt om de situatie op een goede manier op te lossenDe leerkracht luistert actief, stelt indien nodig verhelderende vragen en onderneemt passende vervolgstappen volgens het protocol.
3. De leerkracht laat het kind, of het groepje kinderen, dat door is gegaan met grensoverschrijdend gedrag bij zich komen.
4. De leerkracht geeft de kinderen de opdracht om hun probleem uit te praten; en als dat gelukt is, om dat even te melden. Ze hoeven niet verder te zeggen hoe ze het opgelost hebben, of wat het probleem was.
5. De kinderen komen weer bij de leerkracht en melden dat ze er uitgekomen zijn, of dat ze er niet uitkomen. Als het ene kind meldt, dat ze eruit gekomen zijn, dan vraagt de leerkracht nog aan het andere kind of hij/zij het probleem ook opgelost vindt. Zo ja, dan kunnen de kinderen weer gaan spelen.
6. Indien kinderen er niet uitkwamen, dan komt de leerkracht erbij en vraagt: "Wanneer is het probleem opgelost voor jou?". Dit vraagt de leerkracht aan beide kinderen (om de beurt). De leerkracht vraagt in dit stadium dus niet naar wat er gebeurde. Vaak is nu het probleem opgelost.
7. Indien het probleem niet opgelost wordt en de kinderen toch precies willen vertellen wat er gebeurd is, wordt een afspraak op zo kort mogelijke termijn gemaakt voor een uitvoerig gesprek. Ook bij terugkerende problemen.
Wij richten ons in dit gesprek op hoe het in de toekomst verder moet gaan. Ouders worden ingelicht over de afspraken. Deze afspraken worden aangetekend in Parnassys.

Als er sprake is van terugkerende problemen

De volgende maatregelen worden genomen bij terugkerende problemen. In ernstige situaties kunnen er stappen worden overgeslagen.

8. Gesprek leerling/ouders/leerkracht:
Waarin afspraken worden gemaakt rondom het vervolg en waarin er acties worden uitgezet die in gezamenlijkheid worden uitgevoerd. Ouders én leerkracht zijn daarbij gezamenlijk verantwoordelijk. Een aantekening hiervan wordt gemaakt in het leerlingdossier in Parnassys.
De leerkracht overweegt, in samenspraak met de betrokken leerling(en) en ouders of er ook in de groep aandacht aan het probleem wordt besteed. Eventueel overlegt deze met collega's en/of zorgcoördinator.
9. Gesprek ouders/leerkracht/zorgcoördinator:
Indien er sprake is van herhaalde problematiek, dan zal de zorgcoördinator aansluiten bij een overleg. Eventueel kan er worden opgeschaald naar een Breed overleg met Kwadraad of Oog voor Thuis.
10. Indien er onveilige situaties ontstaan, voor één van de leerlingen of de groep, of ouders/leerkracht/zorgcoördinator vinden geen overeenstemming met betrekking tot de juiste aanpak dan zal de directeur worden ingeschakeld. De directeur beslist over inzet/melding Samenwerkingsverband, Leerrechtambtenaar, Veilig Thuis en/of politie. Daarnaast kan deze bij blijvende herhaling overgaan tot time-out of schorsing volgens het protocol van het bestuur. Indien de veiligheid van kinderen niet meer gewaarborgd kan worden kan de directeur overgaan tot verwijdering van school.

Aanspreekpunten binnen de school

In aangegeven volgorde zijn dat:

Voor leerlingen:

1. Verantwoordelijk persoon in de ruimte waar de leerling zich bevindt.
2. Groepsleerkracht.
3. Andere leerkracht van de bouw.
4. Een leerkracht waarmee het kind een band voelt.

Zodra deze stappen zijn doorlopen en de leerling heeft het gevoel niet gehoord te worden:

5. Een andere leerkracht.
6. Een leerkracht waarmee hen een band voelt.
7. De vertrouwenspersoon binnen de school: Diana de Mol of respect coördinator Ester van Duijn

Voor ouders:

1. De leerkracht
2. De zorgcoördinator: Judith Nagel
3. De directeur: Ester van Duijn
4. De vertrouwenspersoon binnen de school: Diana de Mol

Voor derden:

1. De Respect-coördinator: Ester van Duijn
2. De vertrouwenspersoon: Diana de Mol
3. De zorgcoördinator: Judith Nagel
4. De directeur: Ester van Duijn

Adviezen aan ouders

Algemeen advies aan ouders:

Houd er rekening mee dat uw kind nog aan het leren is. Ook plagen en uitdagen horen daarbij. Leer uw kind het belang van de eigen keuze die het heeft in de rol die het kiest of toebedeeld krijgt. En dat het kind daarin een andere houding kan aannemen.

Neem bij zorgen altijd contact op met de leerkracht om deze bespreekbaar te maken.

Informatie over pesten voor ouders m.b.t. leerlingen tussen de 8 en 18 jaar is te vinden op www.pestweb.nl.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Geloof je kind en steun je kind.
- Ga in gesprekken met je kind na welke rol het heeft in het probleem of de oplossing daarvan. "Wat gebeurde er ervoor?"
- Geef bij de leerkracht aan welke problemen spelen.
- Draag samen met de leerkracht oplossingen aan.
- Overweeg hulp ten behoeve van de weerbaarheid van je kind (hulp kan via www.kwadraad.nl).

Adviezen aan ouders van kinderen die pesten:

- Neem het probleem serieus, raak niet in paniek, straf niet fysiek.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Probeer het kind gevoelig te maken voor wat het anderen aandoet, hoe zou het kind zich voelen wanneer hetzelfde bij hen gebeurt?
- Corrigeer agressieve buien. Benoem dat je ziet dat het ook jouw kind frustreert.

- Geef complimenten wanneer je kind iets goed doet.
- Stimuleer je kind aan sport te doen.
- Toon goed voorbeeldgedrag in woord en daad (voorleven).
- Zoek eventueel hulp op sociaal-emotioneel gebied (hulp kan via www.kwadraad.nl).

Adviezen aan ouders van meelopers en omstanders:

- Ga in gesprekken met je kind na welke rol het heeft in het probleem of de oplossing daarvan.
- Ga praten over waarom uw kind meeloopt bij het pesten of juist niet ingrijpt.
- Vraag aan je kind wat het gaat doen de eerstvolgende keer dat er gepest wordt, geef het eventueel een paar standaardzinnen.
- Maak duidelijk dat 'meelopen' ook een vorm van pesten is en dat niet ingrijpen het pesten in stand houdt.
- Maak een duidelijke afspraak voor evaluatie.

Waar kunnen ouders terecht met vragen rondom de handelwijze van de school:

- De directeur en de respect-coördinator: Ester van Duijn
- De vertrouwenspersoon van de school: Diana de Mol
- De vertrouwenspersoon van de Stichting MZH: Marion Ferber
- Het oudersteunpunt van het SWV Rijnstreek.
- Adviespunt school & veiligheid 030 285 66 16 adviespunt@schoolenveiligheid.nl